

סיכומי הדף היומי

מחודדים ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום ז"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת וישב - כ"ג כסליו תשע"ט

דף ד' ע"א

שחיטת כותי מותרת - כשישראל עומד על גביו. אבל אם בא ומצאו ששחט, חותך כזית ונותן לו, ואכלו מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו. ואם היה הישראל יוצא ונכנס, לאביי חשוב כבא ומצאו' ואסור (אם לא חתך כזית ונתן לו), ולרבא חשוב כ'עומד על גביו' ומותר.

מצא בידו של כותי דקוריא של צפרים - קוטע ראשו של אחד מהן ונותן לו, אכלו מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו אסור לאכול משחיטתו. וכגון שמכניסן תחת כנפיו, שאם לא כן חוששים שמא שחט רק ציפור זה. וגם ימסמסו שמא יש לו בו סימן.

אע"פ ששחיטה לעוף אינה מפורשת בתורה, וכן שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור אינם כתובים, סומכין בהם על הכותי לפי שהחזיקו בה. - לשחיטת הסובר שכל מצוה שהוחזקו בה, אע"פ שאינה כתובה בתורה, סומכין עליהם.

לתנא קמא מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח - שהם חוששים שלא תחמיץ, וגם בקיאים בשימור לשם מצוה. ורבי אליעזר אסור לאוכלה, לפי שאין בקיאים לשומרו שלא יחמיץ. ולרשב"ג כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל.

ונחלקו לענין מצוה שאינה כתובה בתורה והוחזקו בה כותים - שלתנא קמא אין סומכין עליהם כיון שאינה כתובה, ולרשב"ג סומכין עליהם כיון שהוחזקו בה. ולר"א אפילו אם כתובה והוחזקו בה, אין סומכין עליהם.

ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון - לרבא בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו, שמאחר שיש לפניו היתר ואיסור 'לא שביק התירא ואכיל איסורא'. אבל אם לא בדק אסור, שאינו טורח למצוא סכין אחרת אם לא ימצאנה שהיא יפה.

דף ד' ע"ב

חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח מותר מיד מפני שהן מחליפין - ומכאן יש ראייה לדברי רבא שמומר אוכל נבילות לתיאבון בודק סכין ונותן לו, כי גם אם תעמידה כר"ש שחמץ אחר הפסח אסור רק מדרבנן, הרי 'מחליפין' שנינו שבוודאי מחליפין, ואם באיסור דרבנן 'לא שביק התירא ואכיל איסורא', כ"ש באיסור דאורייתא.

הכל שוחטין ואפילו כותי, ואפילו ערל שהוא מומר לערלות, כי מומר לדבר אחד אינו מומר לכל התורה, ואפילו ישראל מומר. ואין מכאן ראייה לרבא שמומר לאותו דבר שוחט, שמא כוונת התנא על מומר לע"ז, אבל מומר אוכל נבילות אסור לאכול משחיטתו הואיל ודש ביה כהתירא דמי ליה.

ישראל מומר לע"ז - לרב ענן בשם שמואל מותר לאכול משחיטתו. שכן מצינו ביהושפט מלך יהודה שנהנה מסעודת אחאב, שנאמר 'ויזבח לו אחאב צאן ובקר לרוב ולעם אשר עמו ויסיתהו לעלות אל רמות גלעד', ואכל עמו שנאמר 'ויסיתהו', ואין הסתה בדברים. ואין לומר ששתה ולא אכל, וסתם יינן עדין לא נאסר, שאין דרכו של מלך לשתות בלא אכילה, ועוד 'ויזבח ויסיתהו', במה הסיתו בזביחה. ואין לומר שעובדיה זבח, שנאמר לרוב ולא הספיק, ושבעת אלפים שלא כרעו לבעל נחבאו מחמת איזבל. ואנשי אחאב לא היו כשרים, שנאמר 'מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים', וכיון שהם היו רשעים משמע שאנשי יהושפט היו כשרים. ואין לומר שאנשי אחאב זבחו לאחאב ואנשיו, ואנשי יהושפט ליהושפט ואנשיו, שלא היה מפליג עצמו ממנו, שנאמר 'ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה יושבים איש על כסאו מלובשים בגדים בגורן פתח שער שומרון', שהיו יושבין כחצי גורן עגולה. (ולהלן ה. נדחו דברי רב ענן).

יום ראשון פרשת מקץ - כ"ד כסליו תשע"ט

דף ה' ע"א

סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה - כדי שיהו רואין זה את זה.

'והעורבים מביאים לו (לאליהו) לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב' - מבית מטבחיים של אחאב. וגם אם מומר לע"ז אסור לאכול משחיטתו, עשה כן ע"פ הדיבור. ועורבים היינו ממש, ולא שני אנשים ששם עורבים, שלא היה מזדמנים שנים בשם זה. ואין לפרש ע"ש מקומן, שהיה צ"ל 'עורביים'.

'וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל נערה קטנה' - קטנה ממקום שמו 'נעורין'.

הכל שוחטין ואפילו כותי, ואפילו ערל שהוא מומר לערלות, כי מומר לדבר אחד אינו מומר לכל התורה, ואפילו ישראל מומר. ואין מכאן ראייה לרבא, שמא כוונת התנא על מומר אוכל נבילות וכדברי רבא, אבל

מומר לע"ז שמא אסור, שחמורה ע"ז שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה.

אין מקבלין קרבן ממומר לכל התורה כולה - שנאמר בקרבן עולה אדם כי יקריב 'מכם' ולא כולכם. ודוקא בישראל יש חילוק בין מומר לכשר, אבל באומות אין חילוק, שלא נאמר 'מכם' אלא בישראל.

מומר לדבר אחד - מקבלין ממנו קרבן. שנאמר 'מן הבהמה', להביא בני אדם שדומים לבהמה - מכאן אמרו מקבלין קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה, חוץ ממומר לנסך את היין ולחלל שבתות בפרהסיא, שמומר לעבודת כוכבים דינו כמומר לכל התורה כולה. ומכאן נדחו דברי רב ענן שהתיר לאכול משחיתתו.

דף ה' ע"ב

מומר אינו מביא קרבן חטאת - לת"ק שנאמר 'מעם הארץ' ולא כל עם, פרט למומר, ולר"ש בן ר"י בשם ר"ש שנאמר 'אשר לא תעשינה בשגגה ואשם', השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו, ולא מי שאינו שב מידיעתו. ולמדנו שהמומר אינו מביא קרבן עולה אע"פ שהוא לדורון ולא לכפרה, ולא קרבן חטאת אע"פ שהוא חיוב.

מומר לאכול חלב ואכל דם - לת"ק אין מקבלין ממנו כיון שהוא מומר, ולר"ש מקבלין ממנו, שהרי בדם הוא שב מידיעתו.

'אדם ובהמה תושיע ה' - אלו בני אדם שהן ערומין בדעת, ומשימין עצמן כבהמה.

כל מקום שנאמר 'בהמה' גריעותא הוא. 'אדם ובהמה' מעליותא הוא. ומה שנאמר 'וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה', והוא לגריעותא, לפי שחילקו הכתוב, זרע אדם בפני עצמו, וזרע בהמה בפני עצמו.

י"א שרבן גמליאל ובית דינו נמנו על שחיטת כותי ואסרוה, ואפילו כשישראל עומד על גביו. אבל רבי יוחנן ורב אסי לא קבלוה ואכלו משחיטת כותי. ואין לפרש שלא שמעו, ואילו היו שומעין היו מקבלין, שגם בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כל שכן.

יום שני פרשת מקץ - כ"ה כסליו תשע"ט

דף ו' ע"א

הגזירה על הכותים - רבי מאיר גזר על יינם של כותי משום שהיו מיעוטם עובדין לדמות יונה שמצאו בראש הר גריזים, ור"מ חושש למיעוט. וכן רבן גמליאל ובית דינו גזרו על שחיטתם, שסוברים כר"מ שחוששין למיעוט. ועדיין לא קיבלו מהם, לפי שהיו רגילים בכותים, עד שגזרו רבי אמי ורבי אסי לאחר שאמר סבא לרבי יצחק בן יוסף שהלך להביא יין מהם שאין כאן שומרי תורה, ולא זזו משם עד שעשאו כעובדי כוכבים גמורים, גם לבטל רשות וליתן רשות, שאם דר כותי במבוי צריך לשכור את רשותו, ואפילו נתן להם במתנה אינה מבוטלת עד שישכור כמו עובד כוכבים.

'כי תשב ללחום את מושל בין תבין את אשר לפניך ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה' - אם יודע תלמיד ברבו שיודע להחזיר לו טעם, בין. ואם לאו, תבין את אשר לפניך, ושמת סכין בלועך, כלומר

התחזק עצמך ועצור פיך מלשאול, ואם בעל נפש אתה ומתאוה לשאול, פרוש הימנו.

ישראל מומר משמר שבתו בשוק, מבטל רשות ונותן רשות. ושאינו משמר שבתו בשוק, אינו מבטל רשות ונותן רשות, מפני שאמרו ישראל נותן רשות ומבטל רשות ובעובד כוכבים עד שישכור, כיצד אמר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך, קנה ואינו צריך לזכות.

הלוקח מעם הארץ יין לתת לתוך המוריסי או לתוך האלונתית, כרשינין לעשות מהן טחינין עדשים לעשות מהן רסיסיין - חייב משום דמאי, ואין צריך לומר משום ודאי. והלוקח מעם הארץ את האוכלין עצמן, מותרין, מפני שהן תערובת. ולא גזרו על תערובת דמאי.

הנותן לשכנתו אשת עם הארץ עיסה לאפות וקדירה לבשל - ונתן לה תבלין ושאר, אינו חושש לשאור ותבלין שבה משום שביעית או מעשר, שאין חוששים שהחליפה. ואם אמר לה עשי לי משליכי, חושש לשאור ותבלין שבה משום שביעית ומעשר, ואע"פ שלא גזרו על תערובת דמאי, כיון שאמר לה עשי לי משליכי, כאילו עירבה בידיים. ולרפרם שאור ותבלין אינו בטל כיון שעשוי לטעם.

הנותן לחמותו עיסתו לאפות - מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל ממנה, שחשודה מחלפת המתקלקל, לפי שהיא רוצה בתקנת בתה ובושה מחתנה.

דף ו' ע"ב

הנותן לפונדקית שלו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה - שחשודה שהיא מחלפת אם נצטנן הלחם, שמורה היתר לעצמה ולטובה מתכוונת, שבר בי רב יאכל חם והיא תאכל צונן, אבל בעלמא אין חוששים לחילוף.

אשת חבר טוחנת עם אשת עם הארץ בזמן שהיא טמאה, אבל לא בזמן שהיא טהורה. ולרבי שמעון בן אלעזר לא תטחון אף בזמן שהיא טמאה, מפני שחבירתה נותנת לה ואוכלת, ואע"פ שאינה חשודה להחליף וק"ו שלא לגזול משל בעלה, היא מורה היתר לעצמה ליתן לחברתה כשור האוכל מדישו.

יום שלישי פרשת מקץ - כ"ז כסליו תשע"ט

דף ז' ע"א

העיד רבי יהושע בן זרוז בן חמיו של רבי מאיר לפני רבי על רבי מאיר שאכל עלה של ירק בבית שאן לאחר שנאגד בלא מעשר, והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו. שהיתה מכרכים שכבשום עולי מצרים ולא עולי בבל, וסובר שקדושה ראשונה קדושה לשעתה ולא לעתיד לבוא, והניחום כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית. ואין לומר שלא נתן דעתו לכך, שהרי גם בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן צדיקים עצמן לא כל שכן. ואין לומר שעושר עליהם ממקום אחר, שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. ואין לומר שנתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, שהרי גברא רבה העיד עליו.

חברו על רבי אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר,

דף ח' ע"א

ליבן סכין ושחט בה - שחיטתו כשרה, שחידודה קודם לליבונה. ואינו נטרף מחמת צדדי הסכין, שבית השחיטה מירוח רווח.

שחין ומכזה - מטמאין בשבוע אחד בשני סימנין, בשער לבן ובפסיון. ולמה חלקן הכתוב, לומר שאין מצטרפין זה עם זה לשיעור נגע, שאם עלה בו חצי גריס שחין, וחצי גריס מכזה אצלה, אין מצטרפין.

איזהו שחין ואיזהו מכזה - לקה בעץ באבן בגפת בחמי טבריא ובכל דבר שלא בא מחמת האור, לרבות אבר מעיקרו, זהו שחין. ואיזהו מכזה, נכוה בגחלת ברמץ בסיד רותח בגפסית רותח ובכל דבר הבא מחמת האור, לרבות חמי האור, זו היא מכזה.

אם שחין קודם למכזה - ביטל מכזה את השחין. ואם מכזה קודמת לשחין, ביטל שחין את המכזה.

היה בו מתחילה חצי גריס שחין, וליבן שפוד והכה בו, ויצא בו חצי גריס אחר - אם לא הכהו בכח אלא דקרו, הרי זה מכזה, שחידודה קודם לליבונה וביטל מכזה את השחין, ואינו מצטרף לחצי השחין הראשון. ואם היה מחמת הכאה, נסתפקו בגמרא אם ההכאה קודמת וביטל מכזה את השחין, או שההבל קודם וביטל שחין את המכזה, ומצטרף לחצי השחין.

סכין של ע"ז - מותר לשחוט בה, שמקלקל הוא ואין זו הנאה, שבחייה היו דמיה מרובין מלאחר שחיטה, ואם מסוכנת היא אסור. ואסור לחתוך בה בשר - שמתקן הוא. ואם נתחים טובים הן, כגון ירך וכתף וחזה שעומדים לשלחן דורון לאדם חשוב, מותר, מפני שמפסידן.

וכל זה בחדשה שלא חתך בה נבלות עדיין, אלא שחתך בה עצים לע"ז, או שהיתה ישנה וליבנה באור, אבל סכין ישנה שחתך בה נבילות ולא ליבנה באור, אסור לשחוט בה משום שמנונית של איסור שנבלעו בה.

משמשי ע"ז אינן אסורין עד שיעבדו.

דף ח' ע"ב

השוחט בסכין של גויים - לרב קולף בית השחיטה מפני שבלעה שמנונית הסכין, ולרבה בר בר חנה מדיח. ו"א שלדברי הכל בית השחיטה רותח, ולרבה בר בר חנה אין צריך לקלוף כי "אידי דטרידי סימנין לאפוקי דם לא בלעי". ו"א שלדברי הכל בית השחיטה צונן, ולרב קולף כי "אגב דוחקא דסכינא בלע".

סכין ששחט בה טריפה - "א שצריך להגעילה בחמין. ו"א אפילו בצונן, והלכה כדבריו. ואם מקנחו בחתיכת בגד בלויה אין צריך אפילו צונן.

בשחיטה של היתר לא נבלע בסכין אבר מן החי - אפילו לסובר בסכין של טריפה שצריך להגעילה בחמין, שהיא מתחממת רק בגמר שחיטה בשעה שכבר מותרת.

הטבח צריך שלשה סכינין: אחת ששוחט בה, ואחד שמחתך בה בשר, ואחד שמחתך בה חלבים. ולא די בסכין אחד ויחתוך בה בשר תחילה ולאחר מכן יחתוך חלבים, שמא יחתוך חלבים תחילה, אבל עתה אין חוששים שיחליף, שיכירנה ע"י סימן.

הטבח צריך שני כלים של מים: אחד שמדיח בו בשר,

דרש להן ממה שכתת חזקיהו את נחש הנחושת לאחר שכבר ביערו אסא ויהושפט כל עבודה זרה שבעולם לפי שמקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו, אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו.

ומכאן לתלמיד חכם שאמר דבר הלכה שאין מציחין אותו - כמו 'ולא יזח החושן'. ו"א שאין מזניחין אותו - כמו 'כי לא יזנח לעולם ה'. ו"א שאין מזניחין אותו - כמו משרבו זחוחי הלב רבו מחלוקות בישראל.

רבי פנחס בן יאיר פגע בנהר 'גינאי' כשהיה בדרכו לפדיון שבויים - ואמר לו שייחלק בשבילו, א"ל אתה הולך לעשות רצון קונך, ואני הולך לעשות רצון קוני, אתה ספק עושה ספק לא, אני ודאי עושה. א"ל אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, חלק לו. וא"ל שייחלוק גם לאדם שהיה נושא חטים לפסח לפי שעוסק במצוה, וגם לערבי שנתלוה עמו, כדי שלא יאמרו כך עושים לבני לוי. ולמדנו מזה שהיה כוחו כמשה ושושים רבוא שנבקע הים בעבורם.

דף ז' ע"ב

כשנקלע [ר"פ בן יאיר] לאושפיזין, נתנו שעורים לחמרו ולא אכל גם לאחר שחבטום וניקרום עד שעישרום - לפי שלקחום מתחילה לאדם ונמלכו עליהם לבהמה. ומכאן למדנו שאפילו בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן.

הלוקח לזרע ולבהמה וקמח לעורות ושמן לנר ושמן לסוך בו את הכלים - פטור מן הדמאי. ודוקא שלקחן מתחלה לבהמה, אבל לקחן מתחלה לאדם ונמלך עליהם לבהמה, חייב לעשר.

רבי הזמין את רבי פנחס בן יאיר לסעוד אצלו - וסירב כשראה אצלו פרדות לבנות באמרו ש'מלאך המות בביתו של זה', ולא הסכים שימכרם, משום לפני עור, ולא שיפקירם לפי שמרבה נזק, ולא שיעקרם משום צער בעלי חיים, ולא שיהרגם משום בל תשחית. לאחר שהפציר בו רבי, גדל הר ביניהם, בכה רבי ואמר, מה בחייהן כך במיתתן על אחת כמה וכמה.

גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן - שנאמר 'ויהי הם קוברים איש והנה ראו [את] הגדוד וישליכו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו'. ולא משום ברכת אליהו, שהרי על רגליו עמד ולביתו לא הלך. וברכת אליהו נתקיימה שריפא צרעת נעמן, שהיא שקולה כמת.

למה נקרא שמן של פרידות לבנות ימים - שאימתם מוטלת על הבריות. כמו שהעיד ר' חנינא שמימיו לא שאלו אדם על מכת פרדה לבנה ונתרפאה, אם היא לבנה בראש רגליה.

'אין עוד מלבדו' ואפילו כשפים - ודוקא לאדם גדול כרבי חנינא שזכויותיו מרובים, אבל לא לכל אדם, וכדברי רבי יוחנן שנקרא שמן כשפים לפי שמכחישין פמליא של מעלה.

אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה - שנאמר 'מה' מצעדי גבר כוננו ואדם מה יבין דרכו'. ודם ניקוף מרצה כדם עולה - אם היה בגודל ימין ובניקוף שני ובזמן שהלך לדבר מצוה.

אמרו על ר' פנחס בן יאיר - מימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו, ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו.

ואחד שמדיח בו חלבים. ולא די בכלי אחד וידיח בו בשר תחילה, שמא ידיח חלבים תחילה, אבל כשיש לו שני כלים לא יבוא להחליף, שיכירנו ע"י סימן.

לא יכפה אדם כסלים על גבי בשר - שהחלב מוטל על הבשר ומתחמם וזב על הבשר. אבל כשהן מונחים על הדף כדרכן והחלב למעלה, אין הכסלים בולע מהחלב הדבוק בהם, שהקרום מפסיק, אבל הקרום העליון שעל החלב אינו מפסיק בין הבשר לחלב, שמתפורר במשמוש ידים של הטבח.

יום חמישי פרשת מקץ - כ"ח כסליו תשע"ט

דף ט' ע"א

תלמיד חכם צריך שילמוד ג' דברים: כתב, שחיטה, ומילה. י"א שגם קשר של תפילין, וברכת חתנים, וציצית. וי"א שאלו מצויים תדיר והכל בקיאיין בהם.

כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו. ואלו הן הלכות שחיטה: שהייה, דרסה, חלדה, הגרמה, ועיקור. ואפילו אם שחט לפנינו ב' וג' פעמים כהוגן, מאחר שלא למד, פעמים ששוהה או דורס ולא ידע.

שיעור שהיה כדי כדי ביקור טבח חכם, כלומר כשיעור בדיקת הסכין.

הטבח צריך שיבדוק בסימנים לאחר שחיטה. ואם לא בדק - י"א שהיא נבלה ומטמאה במשא, שהבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה, וכיון שלא נודע שנשחטה מתה היא ומטמאה במשא. וי"א שהיא טרפה ואסורה באכילה, שבחזקת איסור היתה ולא בחזקת טומאה.

בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, עד שיודע לך במה נשחטה. נשחטה, בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה, ואפילו אם נולד בה ריעותא של ספק טריפות, ספק קודם שחיטה ספק לאחריה, כגון שבא זאב ונטל בני מעיים והחזירם כשהם נקובים, מעמידים אותה בחזקת היתר, ואין חוששין שמא במקום נקב נקב.

דף ט' ע"ב

ראה צפור המנקר בתאנה ועכבר המנקר באבטיחים - חוששין שמא במקום נקב של נחש נקב ואסור משום סכנה - ואע"פ שלענין איסור אין חוששין שבמקום נקב נקב, אין מדמין איסור לסכנה, ש'חמירא סכנתא מאיסורא'.

ספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור - שלמדים מסוטה, מה סוטה ברשות היחיד וספיקו טמא, כך גם בכל ספק טומאה שאינו טמא אלא ברשות היחיד. ודוקא אם היה הספק בדבר שיש בו דעת לישאל, כסוטה שיש בה דעת לישאל אם נטמאה אם לא, אבל אם היה הספק בדבר שאין בו דעת לישאל, כגון שרץ בפי חולדה, וחולדה מהלכת על גבי ככרות של תרומה, ויש ספק אם נגע או לא, ספיקו טהור.

ספק מים מגולין - אסורים.

כל השרצים ששתו ממי חטאת - אין פוסלים המים, חוץ מחולדה, מפני שהיא חוזרת ומקיא לתוך המים ממה שכבר היה בפיה [ונפסלו המים במלאכה, או משום שאינן מים חיים]. לרבן גמליאל - גם נחש

מקיא ופוסל.

צלוחית שמלאוה מים חיים למי חטאת, והניחה מגולה, ובא ומצאה מכוסה - טמאה. שאני אומר, אדם טמא נכנס לשם וכיסה. הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה - אם אינה באויר ויכולה חולדה לשתות ממנה, או נחש לדברי רבן גמליאל שמדמהו לחולדה, או שירד בה טל בלילה, פסולה, אך אין טמאה לטמא אחרים, שאין חוששין שמא אדם טמא גילה אותה וטימאה כמו שחוששין בהניחה מגולה ומצאה מכוסה - שדרכן של שרצים לגלות, ואף שגם אדם דרכו לגלות, הולכין אחר רוב שהוא אנשים טהורים ושרצים. אבל ברישא שאין דרכן של שרצים לכסות, ואין לתלות אלא באדם, וטמאין וטהורים שכיחי - חוששין לאדם טמא. מצאה כמה שהניחה - אין חוששין לא לטומאה ולא לפסול.

בגמרא דייקו מדין צלוחית ד'חמירא סכנתא מאיסורא' - שהרי במים מגולים האסורים מחמת סכנה החמירו בספק, ובאיסור מי חטאת הקילו. (ב' פירושים ברש"י: א. הלכו אחר רוב במכוסה ומצאה מגולה. ב. הניחה כמו שהיא אף אינה פסולה).

יום שישי פרשת מקץ - כ"ט כסליו תשע"ט

דף י' ע"א

שלש משקין אסורין משום גילוי: מים, יין, וחלב. וכמה ישהו ויהיו אסורין? כדי שיצא הרחש ממקום קרוב, והוא מתחת אוזן כלי, וישתה, ויחזור לחורו.

השוחט בסכין ונמצאת פגומה - לרב הונא אפילו שיבר בה עצמות כל היום פסולה, שחוששים שמא בעור נפגמה, שהבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך במה נשחטה, וזו נולד בה ספק בשחיטה. ולרב חסדא כשרה שמא בעצם נפגמה, שעצם ודאי פוגם ועור ספק פוגם, ואין ספק מוציא מידי ודאי.

טבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ - אף על פי שנתעסק באותו המין כל היום כולו, לא עלתה לו טבילה, עד שיאמר ברי לי שלא היה עלי קודם לכן. ואפילו לרב חסדא שאין ספק מוציא מידי ודאי, אין אומרים שוודאי טבל וספק היה עליו חציצה, שמעמידים טמא על חזקתו ואומרים שלא טבל, אבל בבהמה אין מעמידים על חזקתה לומר שלא נשחטה, שהרי שחוטה לפניך, אבל כאן אין לומר 'הרי טבל לפניך' לפי שנולד בו ריעותא, משא"כ בבהמה שהריעותא בסכין ולא בה.

שחט את הושט של עוף, ואח"כ נשמטה הגרגרת - כשרה, שכבר נכשר בשחיטה של סימן אחד. אבל אם נשמטה הגרגרת ואח"כ שחט את הושט, פסולה, שכבר נטרפה קודם שחיטה.

שחט את הושט ונמצא הגרגרת שמוטה, ואיני יודע אם קודם שחיטה נשמטה או לאחריה - פסולה. וכן כל ספק בשחיטה, לרבות ספק שהה ספק דרס, פסול. ואפילו לרב חסדא שמכשיר כשנולד ריעותא בסכין, הרי כאן נולד ריעותא בבהמה.

דף י' ע"ב

רב חסדא מתיר סכין שנמצאת פגומה לאחר שחיטה אפילו לא שיבר בה עצם - שתולין לומר שנפגמה במפרקת. והלכה כרב הונא כשלא שיבר בה עצם

שהיא פסולה, והלכה כרב חסדא כששיבר בה עצם. רב יוסף טרף י"ג בהמות לאחר שמצאו פגימה בסכין - י"א שפסק כרב חסדא ופסל את כולם משום עצם של המפרקת של הראשונה, חוץ מן הראשונה שהיא כשירה. וי"א שפסק כרב הונא (ופסל גם את הראשונה), כי לרב חסדא תולין שנפגמה בעצם של המפרקת האחרונה, וכולן כשירות.

רב כהנא הצריך את השוחט לבדוק את הסכין בין שחיטה לשחיטה - וצידדה הגמ' דהיינו שאם תימצא פגומה תפסל הראשונה שנשחטה - וכרב הונא. ודחו: שסובר כרב חסדא שאף אם תמצא פגומה לא תפסל הראשונה שנשחטה, אלא שאם לא יבדוק ותמצא פגומה לאחר ששחט כמה בהמות, חוששין שנפגמה במפרקת של הראשונה וכולן יפסלו חוץ מן הראשונה. (וכתב רש"י שדחיה בעלמא היא, אבל באמת הורה רב כהנא כרב הונא, וכן הלכה שהשוחט אפילו בהמה אחת צריך לבדוק הסכין אחר שחיטה, ואם שחט הרבה ולא בדק בינתים ונמצאת פגומה, גם הראשונה אסורה).

סומכין על השוחט שבודק בעצמו את הסכין בין שחיטה לשחיטה - שעד אחד נאמן באיסורין. ורק מתחילה צריך בדיקת חכם, משום כבודו של חכם.

מנין שהולכים אחר חזקה - לרבי שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן למדין מ'ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית שבעת ימים', ואין חוששין שעד שיצא נפחת הנגע משיעורו, שמעמידים אותו על חזקתו. ופירש אביי שאין לדחות שיצא דרך אחוריו ויראה שיש בו כשיעור עד שעת הסגר, שדרך אחוריו לא שמה יציאה, ועוד שלא יועיל אם היה הנגע אחורי הדלת, וע"י חלון אי אפשר שאין פותחין חלונות בבית אפל לראות את נגעו.

לרב אחא בר יעקב אין זו ראייה - שמא צריך שיצא דרך אחוריו. ופירש רבא ששמה יציאה, שהרי כהן גדול ביום הכפורים נאמר בו יציאה, ושנינו שיצא ובא לו דרך כניסתו. ואם היה הנגע אחורי הדלת פותחין בו חלונות, ורק כשלא ראה הכהן את הנגע שהיה מקום אפל ואין מראהו ניכר אין פותחין חלונות לראותו, אבל לנגע שכבר הכיר שהוא נגע, אלא שצריך חלון להעמידו בחזקתו, פותחין.

לא ילך לביתו ויסגיר - שנאמר 'אל פתח הבית'. ולא יעמוד תחת המשקוף ויסגיר - שנאמר 'מן הבית' עד שיצא מן הבית כולו, הא כיצד עומד בצד המשקוף ומסגיר. הלך לביתו או שעמד בתוך הבית והסגיר - הסגרו מוסגר, שנאמר 'והסגיר את הבית' מכל מקום. ולרב אחא בר יעקב שחוששין שמא נפחת משיעורו, מדובר כשעמדו שורה של בני אדם עד ביתו ואומרים לו שהנגע עודנו בשיעורו.

שבת קודש פרשת מקץ - ל' כסליו תשע"ט

דף י"א

מנין שהולכים אחר רוב: ברובא דאיתא קמן - כגון תשעה חנויות שמוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה, ונמצא בשר בארץ, הולכים אחר רוב חנויות שהם של היתר, וכן סנהדרין שאם י"ב מזכין וי"א מחייבין הרי הוא זכאי, שנאמר 'אחרי רבים

להטות'.

וברובא דליתא קמן - כגון קטן וקטנה שאין חוששין שמא תמצא איילונית או שמא ימצא סריס - נחלקו אמוראים מנין שהולכים אחר רוב:

א. לרבי אלעזר למדים מראש העולה - שהתורה אמרה 'נתח אותה לנתחיה' ולא נתחיה לנתחים, ואם אין הולכים אחר רוב יש לחשוש שניקב קרום של מוח. ונדחו דבריו שיקרענו אבל לא יבדיל לשנים.

ב. למר בריה דרבינא למדים משבירת עצם בפסח - שהתורה אמרה 'ועצם לא תשברו בו', ואין חוששין שניקב קרום של מוח. ונדחו דבריו שיבדוק בהנחת גחלת על עצם הגולגולת, והשורף בעצמות אין בו משום שבירת עצם.

ג. לר"נ בר יצחק למדים מאליה - שנאמר 'חלבו האליה תמימה', ואין חוששין שנפסקה חוט השדרה. ואין לדחות שמשפיל לחותכה סמוך לזנב שאפילו נפסק החוט באותו אליה אין הבהמה נטרפת בו, ובודק כל החוט הנשאר מבין הפרשות ולמעלה עד המוח, שנאמר 'לעומת העצה' מקום שהכליות יועצות, והוא למעלה מן הפרשות. ונדחו דבריו שאפשר שאינו חותכה לשנים, אלא מבקע לצד החלל ובודק.

ד. לרב ששת בריה דרב אידי למדים מעגלה ערופה - שהתורה אמרה 'הערופה' כשהיא שלימה, ואין חוששין שהיא טריפה, אע"פ שנאמר בה 'כפרה' כקדשים.

ה. לרבה בר רב שילא למדין מפרה אדומה - שהתורה אמרה 'ושחט ושרף', מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפתה, ואין חוששין שהיא טריפה, אע"פ ש'חטאת' קרייה רחמנא.

ו. לרב אחא בר יעקב למדין משעיר המשתלח - שנאמר 'ולקח את שני השעירים' שיהו שניהם שוים, ואין חוששין שמא אחת טריפה, ואין גורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם. ואין לומר שבודקין אותו, שהרי לא היה מגיע למחצית ההר עד שנעשה אברים אברים.

ז. לרב מרי למדין ממכה אביו ואמו שהוא נהרג - ואין חוששין שאינו אביו, משום שרוב בעילות אחר הבעל. ואין להעמיד כשהיו אביו ואמו חבושים בבית האסורין, שאין אפוטרופוס לעריות.

ח. לרב כהנא למדין מהורג את הנפש שהוא נהרג - ואין חוששין שהיה הנהרג טריפה. ואפילו אם תאמר שמשום איבוד נשמה מנוולין אותו ובודקין אותו, עדיין יש לחשוש שמא במקום סייף היה נקב.

ט. לרבינא למדין מעדים זוממין - שהתורה אמרה 'ועשיתם לו כאשר זמם', ואין חוששין שמא העידו על הטריפה. ואי אפשר לומר שבודקין אותו, שהרי אם הרגוהו אין נהרגין.

י. לרב אשי למדין משחיטה - שהתורה אמרה שחוט ואכול, ואין חוששין שמא שחט במקום נקב.

למסקנא נדחו דברי כולן - כי יתכן שבמקום שאפשר לברר הדבר בודקין, ואין סומכין על הרוב, ובכל אלו סומכין על הרוב משום שלא אפשר לנו לברר. שהרי גם רבי מאיר שחושש למיעוט לא חשש במקום שאי אפשר לברר, כי אם כן היה אסור באכילת בשר. ואם

תאמר שלא אכל, מה נאמר בפסח וקדשים שיש מצוה באכילתו.

יום ראשון פרשת ויגש - א' טבת תשע"ט

דף י"ב ע"א

אם יודע באחד שבקי בהלכות שחיטה - מותר לאכול משחיטתו גם אם לא ראהו שוחט. ואפילו אם אינו יודע אם בקי הוא או לא, מותר לאכול משחיטתו, ש'רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן'. ואם יודע בו שאינו בקי, אם ראהו מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו אסור לאכול משחיטתו, ואע"פ ששחט לפנינו סימן אחד כראוי, אין תולין לומר שגם את השני שחט כראוי.

מצא תרנגולת שחוטתה בשוק, או שאמר לשלוחו צא שחוט, והלך ומצא שחוט - חזקתו שחוט, ואע"פ שאין חזקה ששליח עושה שליחותו, גם אם שמע אחר ושחטו, הרי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. אבל האומר לשלוחו צא ותרום והלך ומצא תרום - אין חזקתו תרום, שאין חזקה שליח עושה שליחותו, ואם שמע אחר ותרום הרי הוא תרום שלא מדעת ואין תרומתו תרומה.

מי שאבדו לו גדייו ותרנגוליו והלך ומצאן שחוטים - אם מצאן בבית: לדברי הכל מותר, שרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן. אם מצאן באשפה שבשוק: לדברי הכל אסור, שמכיון שהשליכה שם וודאי נתנבלה בשחיטתה. מצאן באשפה שבבית: רבי יהודה אסור, ורבי חנינא בנו של ר"י הגלילי מתיר.

דף י"ב ע"ב

אין מוסרין לכתחילה לחרש שוטה וקטן לשחוט - אפילו כשאחרים עומדין על גבן.

זרק סכין לנועצה בכותל והלכה ובאה ושחטה כדרכה - רבי נתן מכשיר, שאין צריך כוונה בשחיטה, וחכמים פוסלין. והלכה כרבי נתן, ולדבריו שנינו שחש"ו ששחטו ואחרים רואין אותם שחיטתן כשירה.

יום שני פרשת ויגש - ב' טבת תשע"ט

דף י"ג ע"א

האלון והרמון והאגוז שחקקום תינוקות למוד בהן עפר, או שהתקינום לכף מאזנים - טמאים, מפני שיש להן מעשה. אבל אם מצא קטן קליפת אגוז כמו שהיה, וחשב עליה למוד, או אפילו מדד בה אלא שלא עשה בה מעשה לשם כלי, טהורים, לפי שאין להם מחשבה.

המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה וירד עליהם טל - אינם בכי יותן. ואם נתכוין לכך, הרי הן בכי יותן. העלום חרש שוטה וקטן, אף על פי שנתכוונו לכך, אינן בכי יותן, מפני שיש להן מעשה ואין להן מחשבה. ודוקא כשלא היפך בהן, אבל אם לאחר שירד הטל עליהם מצד זה היפך בהן כדי שיפול עליהם מצד אחר, הרי זה בכי יותן אע"פ שאין להם מחשבה, לפי שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו.

ונסתפק רבי יוחנן אם דין זה שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מועיל, הוא מן התורה או מדרבנן - ונפ"מ לענין עולה שהיתה עומדת בדרום, והביאה לצפון ושחטה, אם סומכין על זה גם לקולא ואומרים שנתכוין לשם עולה, או שהוא רק מדרבנן, ולחומרא אמרו, ולא

להקל ולהכשיר את העולה.

רב נחמן בר יצחק מפרש שרבי יוחנן נסתפק לענין הדין שיש להם מעשה, אם הוא מדאורייתא או מדרבנן. ופשוט, שיש להם מעשה מדאורייתא, ואין להם מחשבה אפילו מדרבנן, ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מדאורייתא אין לו ומדרבנן יש לו.

המתעסק בקדשים פסול - שנאמר 'ושחט את בן הבקר' שתהא שחיטה לשם בן בקר, ומעכב, שנאמר 'לרצונכם תזבחוהו', לדעתכם זבוחו.

שחיטת עובד כוכבים נבלה ומטמאה במשא. ואינה אסורה בהנאה לשיטת התנא במשנתנו, שאין אומרים סתם מחשבת גוי לעבודה זרה. ולרבי אליעזר אסורה בהנאה, שסתם מחשבת גוי לע"ז.

שחיטת מין לע"ז היא (ואסורה בהנאה) - ופיתו פת כותי, יינו יין נסך, ספריו ספרי קוסמין, פירותיו טבלים. וי"א שגם בניו ממזרים, ולת"ק אינו מפקיר את אשתו.

דף י"ג ע"ב

שחיטת עובד כוכבים נבלה - ואין חוששין שמא מין הוא (ויאסר בהנאה), שאין רוב גויים מינים, שנכרים שבחוצה לארץ אינם עובדי ע"ז אלא מנהג אבותיהם בידיהם.

מקבלים קרבן מן המינים שבגויים - שלא נאמר 'מכם' ולא כולכם להוציא את המומר אלא בישראל, אבל מן הגויים מקבלים גם מן המומר. ואין לומר שאין מקבלין מהם כלל, שנאמר 'איש איש' לרבות העובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל.

שחיטת גוי נבילה ומטמאה במשא - ויש לך אחרת שמטמאה גם באהל, וזו תקרובת ע"ז וכרבי יהודה בן בתירא. וי"א שיש לך אחרת שהיא כזו שמטמאה במשא ולא באהל, וזו תקרובת ע"ז ולא כר' יהודה בן בתירא.

לרבי יהודה בן בתירא תקרובת ע"ז מטמאה באהל - שנאמר 'ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים', מה מת מטמא באהל אף תקרובת ע"ז.

השוחט בלילה וכן הסומא ששחט שחיטתו כשרה. ולכתחילה לא ישחוט. ואם אבוקה כנגדו, שוחט לכתחילה בלילה. שלעולם שוחטין, בין ביום ובין בלילה בין בראש הגג בין בראש הספינה.

יום שלישי פרשת ויגש - ג' טבת תשע"ט

דף י"ד ע"א

השוחט בשבת וביום הכיפורים - אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה. ולרבי יהודה אסור באכילה באותו היום, כדין המבשל בשבת (ויתבאר להלן טו.).

מחתכין את הדילועין בשבת לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים - לרבי יהודה אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה, לפי שאינה מן המוכן. שמתחילה היה מוכן לאדם, ועתה הוא לכלבים.

בהמה לרבי יהודה בחייה עומדת לאכילה - שאם לא כן היאך שוחטין בהמה ביום טוב והלא אינה מן המוכן. ואין לומר שעומדת לאכילה ולגדל, ואם נשחטה הובררה שהיתה עומדת לאכילה, ואם לא נשחטה הובררה שלגדל עומדת, שלרבי יהודה אין ברירה.

הלוקח יין מבין הכותים, ואין לו כלים להפריש בהם תרומות ומעשרות, או שהיה בליל שבת ואין שהות להפריש - לרבי מאיר אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, עשרה מעשר ראשון, תשעה מעשר שני, ומחלל מעשר שני על מעות שיש לו בביתו, ושותה מיד. לרבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אסור, שמא יבקע הנווד ונמצא שותה טבלים למפרע.

דף י"ד ע"ב

מניח אדם שני עירובין, אחד בסוף אלפים למזרח עירו, ואחד בסוף אלפים למערב - ומתנה ואומר, אם בא חכם למזרח עירובי של מזרח יקנה לי שביתה למזרח ויש לי משם והלאה אלפים אמה, ואם בא חכם למערב יקנה עירובי שבמערב. ואם יבאו שני חכמים זה למזרח וזה למערב, לאיזה מהם שארצה אבחר הליכתי, שיש ברירה. ולאו בשם רבי יהודה אין יכול להתנות על שני דברים כאחד, אלא אם בא חכם למזרח עירובו למזרח למערב עירובו למערב, אבל לכאן ולכאן לא שאין ברירה. ולמזרח ולמערב אין צריך לברירה באופן שכבר בא חכם קודם קנין העירוב, אלא שאינו יודע להיכן בא.

כל הכלים הניטלין בשבת, שבריהן ניטלין - ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה, כגון שברי עריבה לכסות בהן פי חבית, שברי זכוכית לכסות בהן פי הפך. ולרבי יהודה ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן, שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה, שברי זכוכית לצוק לתוכן שמן. אבל אם עושין מעין מלאכה אחרת, אסור לטלטלו, לפי שמתחילה היה כלי, ועתה הוא שבר כלי, והוא נולד.

אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין - ואם יצאו מעצמן, לחכמים אסורים. ולרבי יהודה אם היו עומדים לאכילה, היוצא מהן מותר. ואם היו עומדין למשקין, היוצא מהן אסור.

לשמואל מודה רבי יהודה לחכמים בסלי זיתים וענבים שגם אם הצניען לאכילה אסורים, הואיל ורוב בני אדם סוחטין אותם, גם הוא נותן דעתו ונמלך עליהם למשקין, ולא נחלקו אלא בתותים ורימונים. ולרב חלוק רבי יהודה גם בסלי זיתים וענבים.

לרבי יהודה מטלטלין נר חדש אבל לא ישן - שהוא מוקצה מחמת מיאוס. וכל נרות של מתכת מטלטלין לפי שאינם מאוסים, חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת, שהוא מוקצה מחמת איסור, ודחאו בידים.

יום רביעי פרשת ויגש - ד' טבת תשע"ט

דף ט"ז ע"א

המבשל בשבת - לרבי מאיר בשוגג יאכל במזיד לא יאכל. לרבי יהודה בשוגג יאכל במוצאי שבת, במזיד לא יאכל עולמית. לרבי יוחנן הסנדלר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים. רב הורה לתלמידיו לרבי מאיר, ובדרשה היה דורש לרבי יהודה, משום עמי הארץ.

לשיטת התנא במשנה השוחט בשבת אסור באכילה באותו יום - והיינו כששחט בשוגג ורבי יהודה היא. ואין לפרשה במזיד ורבי מאיר, דקתני דומיא דיום הכיפורים שאסור באכילה בשוגג ובמזיד. ואין לפרשה כר"י הסנדלר, שלדבריו מותר במוצאי שבת רק לאחרים, ובמשנה שנינו ששחטו כשירה גם לו.

לשיטת רב לא התיר רבי מאיר אלא במבשל - לפי שראוי לכוס קודם הבישול, ואין בו משום מוקצה, אבל השוחט בשבת אסור לאכול בו ביום אפילו בשוגג, לפי שהיה מוקצה בבין השמשות. ורק אם היה לו חולה מבעוד יום, מותר, לפי שהיה עומד לשחיטה מערב שבת. ורבי יהודה אסור במזיד ומתיר בשוגג כשהיה לו חולה בין השמשות והבריא בשבת, שאין בו משום מוקצה שהיה עומד לשחיטה, ובמזיד אסור משום מעשה שבת.

דף ט"ז ע"ב

השוחט לחולה שחלה בשבת - אסור לבריא, לפי שלא היה עומד מאתמול לשחיטה. אבל המבשל לחולה בשבת - מותר לבריא, שגם קודם בישולו הוא ראוי לכוס. ופעמים שהשוחט מותר כגון שהיה לו חולה מבעוד יום, ופעמים שמבשל אסור כגון שקצץ לו דלעת, שהוא מוקצה לפי שהיה בבין השמשות מחובר.

ולהלכה השוחט לחולה בשבת (שהיה חולה מבעוד יום) מותר לבריא לכוס - שמכיון שאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה, הוא שוחט עבור החולה, אבל המבשל לחולה בשבת אסור לבריא, גזירה שמא ירבה בשבילו.

השוחט במגל יד (בצד החלק) שחיטתו כשירה - אבל לכתחילה לא ישחוט, שמא יבוא לשחוט בצד שיש בו פגימות.

הכל שוחטין ולעולם שוחטין ובכל שוחטין - (ראה להלן י"ז) - חוץ ממגל קציר והמגירה והשינים והציפורן, מפני שהם חונקין.

השוחט במחובר לקרקע: לשיטת רבי חייא - כשר אפילו לכתחילה. ולשיטתו אמרו בברייתא בכל שוחטין בין בתלוש בין במחובר, בין שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה בין שהסכין למטה וצואר בהמה למעלה. ולשיטת רבי - אם היה מחובר מעיקרו פסול אפילו בדיעבד, ואם היה תלוש ולבסוף חברו, לכתחילה לא ישחוט, ובדיעבד שחיטתו כשירה. ולשיטתו שנינו במשנה שהשוחט בצור ובקנה (שהיו תלושין וחברן לקרקע), שחיטתו כשרה בדיעבד.

יום חמישי פרשת ויגש - ה' טבת תשע"ט

דף ט"ז ע"א

השוחט במוכני של חרס - שחיטתו כשרה, שהאדם מגלגלו. ושל מים שחיטתו פסולה שאין השחיטה בא מכח אדם. וכל זה בכח שני, והיינו לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושניה, אבל בכח ראשון, שנטל הדף המעכב את המים והתחיל לגלגל ובתחלת גלגולו שחט, שחיטתו כשירה.

הקושר את חברו, והפנה את המים לעבור עליו - אם נהרג בכח ראשון, שקשרו סמוך לשפת המים וכשנקב נקב בשפת המים מיד באו לפיו, חייב. אבל בכח שני, שקשרו ברחוק והמים הלכו שם, פטור, דגרמא בעלמא הוא.

לרבי שחיטה היא בתלוש - שנאמר ויקח את המאכלת לשחוט. ולרבי חייא אין ראייה מזה, לפי שהכתוב בא לפרש זריזותו של אברהם, שחשש שלא ימצא צור אפילו מחובר והביא עמו מאכלת.

תלוש ולבסוף חברו: לענין עבודת כוכבים - דינו כתלוש, ולפיכך המשתחוה לבית שלו אסור, אבל המשתחוה

למחובר לא אסרו, שנאמר 'אלהיהם על ההרים', ולא ההרים אלהיהם. לענין הכשר זרעים - לרבא נחלקו בתנאים בדבר, ולרב פפא לדברי הכל דינו כתלוש.

הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח הקערה - הרי הן בכי יותן, שאם נפלו אחר כך על הפירות הוכשרו. ואם בשביל שלא ילקה הכותל, אינו בכי יותן. ואם בשביל שיודח הכותל, לרבי אלעזר נחלקו תנאים אם תלוש ולסוף חברו דינו כתלוש או כמחובר, ולרב פפא לדברי הכל דינו כתלוש, ולפיכך אם היה כותל מערה אינו בכי יותן, ואם היה כותל בגין הרי זה בכי יותן.

דף ט"ז ע"ב

תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה - נסתפק רבא אם דינו כתלוש ושחיטתו כשירה, או דינו כמחובר ושחיטתו פסולה. ואם נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה [גם אם תלוש וחברו דינו כמחובר], לפי שאינו מבטל את הסכין.

היה צור יוצא מכותל מערה [שהוא מחובר מעיקרו], או שהיה קנה עולה מאליו, ושחט בו - שחיטתו פסולה.

נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה - כשהסכין למעלה וצואר בהמה למטה. אבל אם היה סכין למטה וצואר בהמה למעלה, חוששין שמא ידרוס. ולא הכשירו כשהסכין למטה וצואר בהמה למעלה אלא בתלוש. ובעוף כשר אפילו במחובר, לפי שהוא קליל.

חמשה דברים נאמרו בקרומית של קנה: א. אין שוחטין בה, שקיסמין ניתזין ממנו ומנקבין את הסימנין. ועשב הגדל באגמי מים שוחטין בו, שכשהוא יבש הוא חדוד וחותך ואין קיסמין נבדלים הימנו. ב. אין מלין בה, שלא ינקב את הגיד. ג. ואין מחתכין בה בשר, אבל מחתכין בה קרבי דגים, שהם צלולים ואם יכנס בהם קיסם הוא נראה, וכן עוף מחתכין בו לפי שהוא רך. ד. אין מחצצין בה שינים. ה. ואין מקנחים בה אפילו פי המכה. אבל קינוח לבית הכסא בין כך אסור משום שהמקנח בדבר שהאור שולטת בו שינוי נושרות.

יום שישי פרשת ויגש - ו' טבת תשע"ט

דף י"ז ע"א

'כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרת אוכלה בשר' - לרבי ישמעאל לא בא הכתוב אלא להתיר להם בשר תאוה, שבתחלה נאסר להם, ומשנכנסו לארץ הותר להם. ולאחר שגלו לא חזרו לאיסורן הראשון, שמתחילה לא נאסר להם אלא משום שהיו קרובים למשכן, ולאחר מכן הותר לפי שנתרחקו, וכיון שגלו הרי נתרחקו יותר. ולא בא הכתוב לאסור בשר נחירה ולומר שצריך שחיטה, שמעולם לא הותר בשר נחירה.

ולא נאסר להם בשר תאוה מתחילה אלא בבהמה שראויה להקרבה, אבל חיה מותרת. וזהו מה שנאמר 'אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו'.

לשיטת ר' עקיבא לא בא הכתוב אלא לאסור להן בשר נחירה - שבתחלה הותר להן, ולא נאמרה שחיטה אלא לענין קדשים, ומשנכנסו לארץ נאסר להן בשר נחירה. וגם לאחר שגלו לא חזרו להתירן הראשון, ועל כך שנינו בברייתא ש'לעולם שוחטין'. אבל לא בא הכתוב להתיר בשר תאוה, שמעולם לא נאסר.

השוחט ונתנבלה בידו והנוחר והמעקר פטור מלכסות - ואפילו לרבי עקיבא שמתחילה הותר להם בשר נחירה, שמכיון שנאסר אסור.

רבי ירמיה נסתפק אם אברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ מותרים לאחר שבע שכבשו, או לא - אבל בתוך שבע שכבשו, הותר להם אפילו דבר טמא, שנאמר 'ובתים מלאים כל טוב' אפילו שומן חזיר. וי"א שהספק הוא גם בתוך שבע, שלא הותר להם איסור אלא משלל של עובדי כוכבים ולא משלהם.

שני פעמים שנינו ש'הכל שוחטין' - אחד לרבות כותי, ואחד לרבות ישראל מומר. 'לעולם שוחטין' - בין ביום בין בלילה, בין בראש הגג בין בראש הספינה. 'בכל שוחטין' - בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית של קנה, חוץ ממגל קציר והמגירה.

דף י"ז ע"ב

אבוה דשמואל עשה בסכין פגימות הרבה שאין דומות זו לזו - ושלח לא"י לידע איזו אסורה ואיזו כשרה, שלחו לו, סימן זה יהא לך בפגימות, 'כמגירה שנינו', שכל שפגימותיה מכוונות לעומקן ויש לפגם שני עוקצים, כשאתה מוליך צפרנך מסוף הסכין לראשה צפרנך חוגרת בעוקץ של צד הראש, וכשאתה בודק מראשה לסופה, צפרנך חוגרת בעוקץ של סופה.

סכין שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה - שאין בה חילוק בין פגימה אוגרת (משתי רוחות) למסוכסכת (מרוח אחת), וגם אם כולם מסוכסכות פסולה. ואם אין בה אלא פגימה אחת - אוגרת פסולה, שפגימה האחת מחליש, והשנית קורעת. ומסוכסכת, אם היא עומדת בראש הסכין והוליך ולא הביא כשירה, אבל אם היא באמצע הסכין פסולה, שחריפות הסכין מחליש והפגימה קורעת. וכן היא בראש הסכין והוליך והביא, פסול, שכשהוליך מחליש, וכשהביא היא קורעת.

שלש מדות בסכין: אוגרת לא ישחוט, ואם שחט שחיטתו פסולה. מסוכסכת לא ישחוט בה לכתחלה, ואם שחט שחיטתו כשרה (כשהיה בראש הסכין והוליך ולא הביא). עולה ויורד בסכין, שוחט בה לכתחלה.

סכין שהיא כזקן השבלים - שאין פיה חלק אבל אין לה פגם - לרב אשי כשרה.

בדיקת סכין מן התורה, שהרי אם הוא מנקב היא טריפה. ומניין לבדיקת סכין לחכם מן התורה, שנאמר 'ושחטתם בזה ואכלתם'. ואינו אלא אסמכתא, שלא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם ומדרבנן.

בדיקת הסכין: במערבא בדקו את הסכין בשמש, בנהרדעא בדקו במים (שהופך חודה ומוליכה ע"פ המים, וי"מ שהופך חודה למעלה ואוחזה בידו בשיפוע, ומטיף על חודה באצבעו, אם יש שם פגם נופלים שם ואין יכולים לילך עד ראשה), רב ששת בדק בראש לשונו, רב אחא בר יעקב בחוט השערה, בסורא אמרו שהבשר שאוכל עליו לבדוק (או בראש לשונו או באצבעו). לרב פפא ורב אשי צריך לבדוקה על בשר האצבע והציפורן. י"א שצריך גם לבדוק משלש רוחותיה (באמצע חודו ולצדדין). וי"א שאין צריך, לפי שבית השחיטה 'מרווח רווח', וכדין שאמרו בליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשירה משום שחידודה קודם לליבונה. (ראה לעיל ח.).

עמוד - מרילוט: 0528-00-1901 הדפסה - תדפוס הדין: 02-5385575